

כבוד וסובלנות בחברה רב תרבותית

מיישמים ערכים בחברה רב תרבותית - בדיקה לערך "הכבוד"

רקע:

ערכי הכבוד והסובלנות כלפי השונה הם ערכים חשובים בחברה רב תרבותית ועלינו לפתחם בקרב התלמידים. בחברה הישראלית נדרשת אמפתיה כלפי העולים החדשים ותרבותם. אמפתיה היא היכולת של אדם לשים את עצמו בנעליו של אדם אחר, באופן זמני. אמפתיה מאפשרת להבין את העולים, לא מתוך הזדהות והתחברות מלאה, אלא מתוך ראיית קשייהם ורגשותיהם, כלומר: היכולת לחוש את הזולת בלי לוותר על העצמי. המהלך שלהלן מאפשר היכרות עם העולים באמצעות מכתבים אותנטיים שכתבו ילדים עולים.

מטרות:

- * להעלות את המודעות לשינויי שחווה העולה החדש בהקשרים של מבנה הלימודים, היחס ללמידה ולהישגים לימודיים - במעבר לישראל
- * לגבש תובנות על הפעולות שיש לנקוט ברמה האישית והכיתתית כדי לקלוט עולים חדשים

מהלך הפעילות:

א. מכתב מתלמיד עולה

תלמידים שעלו לישראל לאחרונה, כתבו מכתבים ובהם רשמים על בתי הספר בהם למדו בארץ המוצא ועל הרגשתם והשתלבותם הראשונית בארץ. (ראו נספח: שלושה מכתבים לבחירה). מכתבי התלמידים העולים חולקו לשני חלקים: החלק הראשון מתאר את סביבת הלימוד בארץ המוצא והחלק השני של המכתב מתאר את השתלבותו הראשונית בישראל.

פעילות מספר 1:

- התלמידים יקראו את החלק המתייחס לארץ המוצא במכתב של התלמיד העולה. התלמידים ייכנסו לנעלי הדמות" של העולה שכתב את המכתב כאילו הוא נמצא בתהליך קליטה בכיתה שלהם. התלמידים בקבוצה ישוחחו ביניהם על הנושאים הבאים מנקודת מבטו של כותב המכתב:
- ככותב המכתב, במה אתה דומה לילדי הכיתה שלנו? במה אתה שונה מרוב התלמידים?
 - ככותב המכתב, האם תחומי הלימוד בכיתה שלנו מתאימים לך?
 - איך אתה מרגיש מבחינה חברתית בכיתה החדשה?
 - באיזה תחומי העשרה ובאיזה חוגים אתה משתלב בארץ?

פעילות מספר 2:

התלמידים יקראו את סיום המכתב שבו מתייחס התלמיד העולה לקליטה בבית הספר ובארץ.

התלמידים בקבוצה ישוחחו ביניהם על הנושאים הבאים:

- האם לדעתכם כך היה מרגיש העולה אם היה משתלב בכיתה שלכם?
- האם תוכלו להציע פעילות שתאפשר לעולה הצלחה בלימודים?
- האם תוכלו להציע פעילות שתאפשר לעולה להשתלב בחברת התלמידים?

ב. כתיבת מכתב תשובה

התלמידים יכתבו מכתב תשובה לעולה שכתב את המכתב.

מהלכה למעשה

- הצגת המכתבים בסביבה הלימודית בכיתה ובבית הספר, באתר הבית ספרי ובמקומות שונים העשויים לפתח את המודעות לתהליכי הקליטה ואת האחריות המשותפת של קולטים ונקלטים.
- יצירת קשר עם גורמי קליטה ביישוב המקושרים עם משפחות הנמצאות בתהליכים לקראת עלייה לישראל. תלמידי הכיתה יוכלו לכתוב מכתבים לעולים שמתכוננים להשתלב ביישוב בעתיד הקרוב.
- הכנות מתנות לתלמיד העולה בכיתה, בבית הספר, ביישוב. ניתן להכין מתנה וירטואלית הכוללת חפצים מצוירים, קטעי כתיבה והמלצות.

מצורפים שלושה מכתבים של תלמידים עולים. כל מכתב מחולק לשני קטעים: חלק ראשון של המכתב מתאר את סביבת הלימוד בארץ המוצא וחלק שני של המכתב מתאר את שלבי הקליטה הראשוניים בבית הספר בישראל. המכתבים אותנטיים ללא שינויי הגהה ועריכה.

מכתבה של מאיה

שלום לכת,

האתי מארה"ב - פלורידה, נולדתי באימא! ההורית שלי נולדו בנאב דימאנה.
יש לי שני אחים קטנים (שבצ ושלום וחזין), גם הם נולדו בארה"ב בפלורידה. אני היחידה
מהט שידצת לדבר עברית. אימא ואבא מדברים ביניהם עברית וגם אתי הם מדברים
עברית. הצעתי בקיץ בסוף יולי 2012 לארץ.
כשהלכתי לבית ספר שלי בפלורידה, היו לי המון חברות ואז ביום האחרון של בית ספר,
כשאמרת שאני צונבת לישראל, כולט היו צצובים. החברה הכי טובה שלי אמרה לי שגם
היא רוצה לבוא לישראל. בבית הספר שלי לימדו אותנו עברית, שצה אחת השיצור תורה
ושצה נוספת השיצור שבה.
אימא שלי אמרה לי שיהיה לי קצת קשה בשנה הראשונה. באמריקה לא לימדו אותנו
מיילים גדולות, כמו שמדברים בבית-ספר, לימדו אותנו מיילים שמדברים בבית.
למשל, לא הבנתי מה זה "סיפור צמחוני"? היו מספרים את זה, אבל לא אומרים את
המיילה. היו שתי כיתות בעברית: כיתה טובה (ברמה טובה) ופחות טובה. אני הייתי בכיתה
הטובה, כי למדתי לדבר מאימא ואבא שלי שדיברו ביניהם עברית.
ככל יום שישי היו מביאים לחם ולפצמים המורה הייתה מביאה ממרח שקולד ובכיתת
התורה נתנו לנו טובי ובסוף היום נתנו גלידה.
באמריקה הימים בבית-הספר היו ארוכים יותר. היינו מסיימים ב- 15:15 כל יום. ופה
מסיימים ב- 14:45 כשיש לנו אולפן. אבל למדו פחות ימים, לא למדו ביום ראשון. אחרי
בית ספר היה לי חול קראטה וחול גיטרה ולפני שהלכתי לחולאים שלי צייתי שיצוריק וראיתי
טלוויזיה.
בגלל שמרנו שבת, לא יצאנו לטיול בשבת וביום ראשון ציינו כייף משפחתי.
למשל, היה מקום שקראו לו BOOMERS, שהיו שם מתקנים, מחקים, וגם מחקי וידאו.
אני ואח שלי ביקשנו להגיע לשם בכל יום ראשון.
אני מתעצצת בעיקר לחברות שלי. אימא שלי הבטיחה שניסע בקיץ ואז אבקר אותן.
מבחינת הלימודים אני בסדר. קצת קשה לי שפה ולשון. קודם אני צריכה לקרוא בראש
השקט ורק אחר-כך בקול רם. ואז חושבים לפצמים שאני לא באמת קוראת.
המתחבת שלי, אורנה, כשאני לא מבינה, אני ניגשת אליה והיא צולצת לי.
אני חושבת שהדבר הכי משמח שהיה לי כשקיבלתי 100 במבחן במתמטיקה והכי חשוב
שהצעתי לישראל, כי כל המשפחה שלי (כמעט) בה.

ביום הראשון שלי בבית הספר בארץ, הייתי מאוד לחוצה. מה אם לא יאהבו אותי? אם יקראו לי בשמות? ואני ביישנית, אני לא מדברת עם ילדים כשאני חדשה. המורה ביקשה שאציע את עצמי מול הכיתה. באתי, כי אני לא רוצה להתחצץ. אז אמרתי את השם שלי, אבל אף אחד לא שמע אותי כי הקול שלי היה חלש. המורה שאלה: מאיפה באת? את מדברת עברית? סיפרתי מאיפה אני יודעת עברית. אז הציעו את שאר התלמידים החדשים שהיו בכיתה.

ביום השני צדיין הייתי ביישנית ולא דיברתי, ביום השלישי התחלתי להגיד שלום. זה השתפר מיום ליום, אחר-כך כשעבר חודש, הצבירו אותי מקום לשבת ליד ילדה אחרת שדיברה איתי קצת... ואז יצא שאלה אם אני רוצה להיות חברה שלה ואז אמרתי כן, בטח שכן, כי אני ביישנית.

עכשיו יש לי חברות. ויש לי גם חברות מכיתה ד', כי אנחנו יחד בקבוצה של הצולפים. ובכיתה דוברי אנגלית הכי קל לי כי זו השפה שאני מדברת כבר 10 שנים.

ביום ההולדת הראשון שלי בישראל הייתה דיילמה. כי הזמנתי את הבנות שאני מכירה יותר ואת האחרים לא. לא ידעתי שזה אסור. ואז אחת הבנות כצסה ואמרה שאסור להזמין חלק מהבנות ושזה לא יפה. אבל הקטע הזה עבר. אמרתי סליחה ושאלתי לא רוצה לרוב והיא סלחה לי ועכשיו אנחנו חברות טובות.

מכתבו של הבטו

שלום לכת,

נולדתי באונדור שבאטיאופיה. יש לי חמישה אחים ואני השלישי במשפחה. האטיאופיה אבי צבד בחקלאות ואימי טיפלה באחי הקטנים ובבית. למדתי בבית ספר "נקוזי" (ביתא ישראל) שהוא במרחק מביתי, כשעה וחצי הלך וסעה וחצי חזר ברגל בצלילות ובירידות. בחורף היה מאוד קשה להגיע לבית הספר (דרך לא סלולה). בבית הספר היה שומר עצמד בכניסה לעצרת בית הספר ושאר צלילנו מפני אנטישמיות (בגלל שאנחנו יהודים). הצענו לבית הספר בתלבושת אחידה, חולצה לבנה ומכנס כחול. שעות הלימוד בבית הספר מאחת וחציושתיים, תפילה ומשתיים עד תשע לימודים. (לפי שזון אתיופיה). שנתיים למדתי בבית הספר "נקוזי" ולאחר מכן עוד שלוש שנים למדתי בבית הספר השייך לסוכנות היהודית (לפני הצלייה לארץ). מקצועות הלימוד שלמדתי בבית הספר של הסוכנות היהודית: שפה - אמהרית, עברית, אנגלית, חשבון, יהדות, מוסיקה, אומנות, מדעים והסביבה שלי. בבית הספר של הסוכנות היהודית לא היו מחשבים, לא היו טלוויזיה, ולא הייתה מוצתת תלמידים. החופשות היו כמו בישראל. החופשות מבית הספר הייתי קורא וזוכר לאימא לסחוב מיט ודברים כבדים (שקי דגן וקטניות)... היחס למורה בבית הספר היה כבוד רב. לדואמא, כשהמורה נכנס לכיתה כל התלמידים צומדים ומברכים ב"ברוך הבא" והציניים למטה. היינו פונים למורה לזכר "גשה" (gesha) ולמורה נקבה "טייה" (tia) ובאנגלית טיז'ר (teacher). ההשתתפות בכיתה הייתה רק בהצבעה (אין התפרצויות), תלמיד שהתפרץ קיבל צונש. המורה בחר בתלמיד, והתלמיד צמד וקרא בקול רם את התשובה. (כדי שהמורה והתלמידים יראו את התלמיד שצנה את התשובה). במקרים של אלימות ומריבות בין התלמידים ובמקרים של חוצפה, איחורים ואי הכנת שיעורי בית, המורים היו מצנישים את התלמידים. סוג הצונש היה: להושיט את היד והמורה צט סרגל זומי נותן מכה או שתי מכות (תלמי בחומרת ההתנהגות הלא ראויה). היו אזהרות ושיחות אישיות. במקרים של ילד צייתי מלמנים הורים ושלחים את הילד הביתה (מקרה חריג). הורים היו מציעים לבית הספר רק בהלמנה של מורה (אינס יכולים להגיע ביוזמתם האישית).

במהלך השנתיים בבית הספר של הסוכנות היהודית היו שיחות על ארץ ישראל, ירושלים, יהודים, חטים, סיפורי מורה, דיברו על הטוב לחיות בישראל ועוד.
רוב החברים שלי בבית הספר של הסוכנות עלו איתי לארץ. התרשנו מאוד. כשהגענו לארץ ישראל התלהבנו וקיבלו אותנו אנשים מהסוכנות היהודית עם שירים וריקודים. לאחר מכן, הגענו לכפר "איבים" עם אוטובוסים.
דבר נוסף שהוא שונה מאתיופיה, שלא צריך לקוט בפני המורה כשהוא נכנס לכיתה ואפשר לפנות אליו בשמו הפרטי. אפשר לקיים שיחה חברית עם המורה בפני כל הכיתה וזה משהו שקשה לי להתמודד איתו בגלל שחסר קצת פרטיות ודיסקרטיות.
בבית הספר בארץ יש לי חברים מישראל. אנחנו יוצאים לטיולים ביחד (יום שדה, יציאה לירושלים...) ופעילויות משותפות.
אני מאחל לצמחי להצליח בגימוריהם, להיות מצטיין, ללמוד באוניברסיטה ולהמשיך לעבוד עם מחשבים.

מכתבו של טיאגו

שלום לכת,

שמי טיאגו. עליתי לארץ מהרליף, למדתי בפארה, בבית ספר שנקרא "סניצ'או" עד כיתה ג'.

ההרליף שלנו בבית גדול בצבע לבן. בבית היו שלוש קומות וכל בני המשפחה גרו שם. גם
בתא שלי גרה איתנו.

ההרליף לומדים בבית ספר מליף חמש. כדי להגיע לבית הספר הלכנו הרגל, המרחק היה
קצר. בכיתה היו 20 תלמידים.

הייתה לנו תלבושת אחידה: לבנים, מכנסיים כחולים עם סמל בית הספר מולף בצבע
כחול ולבן בהרף, חולצה לבנה ובשרווליים שני פסים כחולים וסמל של בית הספר. הבנות
לבשו חצאית כחולה וחולצה לבנה עם סמל בית הספר. בשער בית הספר צמד שומר שקיבל
את התלמידים בחיוק. למדנו משעה 8:00-12:00. את ארוחת הצהריים אכלנו בבית.

למדנו בעזרת ספרים ומחשב. למדנו פורטוגלית, מדעים, חשבון, ספורט, ושעת קריאה.

מורה אחת לימדה את כל המקצועות ובהיות הספר הייתה הריכה ולמדנו לשחות.

היו כללי התנהגות ברורים וכולם היו ממושמעים, המורה נתנה שיצורים וכולם הכינו
אותם, הציונים היו מ-1-10, הציון הכי נמוך היה 3.

היו לנו הפסקות של 25 דקות, כשחזרנו מהפסקות נצמדנו ליד הכיתה בטור

וחיכינו בקט עד שהמורה הגיעה ורק אז נכנסנו לכיתה. כשיד קיבל צונש מהמורה הוא
היה הולך לחדר של המנהלת ויושב שם.

היו לנו אסיפות הורים, פצילות כמו טיולים להכרת הארץ, היה כיף נהנינו מאוד.

היו לנו גם חופשות. החופש הגדול שלנו ארק שלושה חודשים. בחופשה נהגנו ללכת לציר
לקניון, נסענו לריו דה ז'נירו, הלכנו לים והיה כיף.

כשצלינו לארץ, הצענו במטוס לנמל התעופה בישראל. כל הדרכ התרשמתי מאוד.

משם לקחו אותנו למרכז הקליטה בהאר שבצ. הכרתי שם חברים חדשים. אחרי שבוע הגעתי
לבית הספר, קניתי תלבושת אחידה, ספרים ומחברות.

כשהגעתי לביתה הרשמתי מאוד מוזר. היה לי קשה כי לא הבנתי את השפה. בהתחלה,
הפסקות ישבתי לבד על הספסל. לאט, לאט הכרתי חברים, נכנסתי לביתת האולפן שבבית

הספר. אני מאוד אוהב את האולפן. אני נהנה שם ולומד עברית, היום אני מדבר טוב

עברית, קורא וכותב ויש לי הרבה חברים.

עכשיו אני מרגיש ישראלי!